

Nr 65.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1932 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i grunderna för försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 26 februari 1932 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 148, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t må, i huvudsaklig överensstämmelse med i bilaga A till berörda statsrådsprotokoll intaget förslag, vidtaga ändring i kungörelsen den 26 juli 1926 (nr 389) om allmänna grunder angående försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar.

Ifrågavarande bilaga A har såsom bilaga fogats till detta utlåtande (Bil.).

Med hänsyn till de betydande förluster, som den under år 1924 i Malmöhus och Kristianstads län utbrutna mul- och klövsjukan förorsakade djurägarna, sedan nedslaktningsmetoden övergivits, dels genom sjukdomen såsom sådan och dels genom de i den enskilda förvärvsverksamheten på ifrågavarande område synnerligen ingripande åtgärder, som från det allmännas sida vidtogos för hindrande av smittans spridning, medgav 1925 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t, att understöd av statsmedel i vissa fall skulle kunna utgå på grund av dylika förluster. Samtidigt anhöll riksdagen i skrivelse (nr 337) till Kungl. Maj:t bland annat, att Kungl. Maj:t ville i fortsättningen låta utreda om och på vad sätt statens medverkan för försäkringsverksamhet mot mul- och klövsjuka kunde lämnas.

Med anledning härav tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet jämlikt av Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande särskilda sakkunniga, husdjursförsäkringssakkunniga, att verkställa den begärda utredningen. Enligt de därvid lämnade direktiven borde statens ifrågasatta medverkan grundas på den enskilda försäkringsverksamheten, varjämte man skulle räkna med bibehållandet av försäkringens karaktär av frivillig. Av praktiska skäl borde utredningen utvidgas att gälla smittsamma husdjursjukdomar över huvud taget.

Husdjursförsäkringssakkunniga avlämnade den 15 december 1925 be-

tänkande med förslag i ämnet (statens off. utr. 1925: 40). På grundval härav framlade därefter Kungl. Maj:t i proposition (nr 204) till 1926 års riksdag förslag angående anordnande av en statsunderstödd, frivillig försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar m. m., vilket förslag blev av riksdagen i huvudsak godkänt (skr. nr 259).

Den 26 juli 1926 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 389) om allmänna grunder angående försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjurssjukdomar. Beträffande de i denna kungörelse meddelade allmänna grunder för ifrågavarande försäkringsverksamhet hänvisas till den härför i statsrådsprotokollet å sid. 4—7 lämnade redogörelsen.

Nu gällande försäkringsforms provisoriska karaktär.

Redan vid tillkomsten av ifrågavarande försäkringsform utgick man ifrån, att en revision av dessa grunder tämligen snart skulle visa sig erforderlig. Sålunda framhöll jordbruksutskottet vid 1926 års riksdag i sitt i anledning av propositionen nr 204 avgivna utlåtande (nr 59), att reglerna för en försäkringsverksamhet av ifrågavarande art, där ingen som helst erfarenhet föreläge och man följaktligen hade att räkna med helt okända faktorer, i början måste få en mer eller mindre provisorisk karaktär och att de bestämmelser, som komme att träffas, givetvis efter hand måste bliva underkastade förändringar med hänsyn till de erfarenhetsrön, som under verksamhetens gång kunde komma att göras. Samma uppfattning låg givetvis till grund för en anmodan, som kort efter verksamhetens början riktades till Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar att med ledning av vunna erfarenheter verkställa granskning av de för verksamheten fastställda allmänna grunderna.

Sedan försäkringsbolaget i anledning härav inkommit med olika framställningar avseende ändringar såväl i fråga om försäkringens omfattning som med avseende å ersättningsgrunderna har inom jordbruksdepartementet verkställts utredning rörande ifrågavarande spørsmål.

Förslag till epizootilag och epizootiförordning.

Någon erfarenhet har emellertid ännu icke vunnits, hur den ifrågavarande försäkringsformen kan komma att verka vid ett mera omfattande utbrott av någon av de sjukdomar, för vilka försäkringen avser att bereda skydd, enär vårt land under de år, då försäkringen varit i verksamhet, varit förskonat från svårare epizootier. Redan av denna anledning torde det icke vara möjligt att redan nu upptaga till prövning frågan om en mera genomgripande revision av den försäkringsverksamhet, varom här är fråga. Härtill kommer den omständigheten, att frågan om den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot smittsamma husdjurssjukdomar inom en nära framtid torde böra i ett annat och vidare sammanhang upptagas till granskning. Frågan om en revision av gällande bestämmelser angående förhindrande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren står nämligen sedan någon tid tillbaka på dagordningen.

Sålunda hava inom medicinalstyrelsen efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga den 31 juli 1929 avgivit betänkande med förslag till lag angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter angående bekämpande av dylika sjukdomar (epizootiförordning) med därtill hörande motiv (statens off. utr. 1929:18). I anledning härav har sedermera medicinalstyrelsen den 30 augusti 1930 — efter att hava inhämtat yttranden över betänkandet av veterinärhögskolans lärarkollegium, föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt och styrelsen för svenska veterinärläkareföreningen samt efter att, jämlikt erhållet bemyndigande, hava hållit överläggningar i ämnet med rikets samtliga länsveterinärer och förste stadsveterinären i Stockholm — avgivit utlåtande och förslag till epizootilag och epizootiförordning (statens off. utr. 1930:22). I ärendet hava därefter ett stort antal myndigheter m. fl. yttrat sig.

I det läge, vari frågan om den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot smittsamma husdjurssjukdomar sålunda för närvarande befinner sig, har det icke ansetts vara lämpligt att nu vidtaga någon mera genomgripande omläggning av densamma. De föreliggande ändringsförslagen äsyfta ej heller någon dylik omläggning utan avse huvudsakligen detaljändringar på sådana punkter, där gällande bestämmelser visat sig lägga hinder i vägen för försäkringsanskaffningen. I den mån ett undanröjande av dessa hinder icke kan innebära ett föregripande av de resultat, vartill en blivande, mera omfattande utredning må komma, hava därför de framförda önskemålen ansetts utan olägenhet kunna redan nu upp- tagas till prövning.

*Innebörden av
Kungl. Maj:ts
förslag.*

Av Kungl. Maj:t framställda förslag avse i korthet:

I. *ifråga om försäkringens omfattning* (2 § mom. 1 i kungörelsen):

a) att sjukdomen rots skall uteslutas och att försäkringen som en följd härav ej skall omfatta hästar;

b) att försäkringen skall utsträckas att omfatta jämväl av mul- och klövsjuka förorsakad mjölkproduktionsminskning;

c) att i försäkringen jämväl skall få ingå förlust på grund av betesförbud;

II. *ifråga om ersättningsgrunderna:*

att grunderna för beräkning av ersättning för mjölkförlust skola ändras (2 § mom. 3);

III. *ifråga om avsättningen till reservfond:*

att dylik avsättning för framtiden skall få ske med lägre belopp än som hittills krävts;

IV. *vissa smärre detaljbestämmelser.*

I 2 § mom. 1 av kungörelsen den 26 juli 1926 föreskrives, att försäkring, varom i kungörelsen är fråga, skall avse att täcka förlust av djur till

*Uteslutning
av försäkring
för sjukdomen
rots.*

följd av bland annat rots eller springorm och som följd härav omfatta samtliga försäkrad djurbesättning tillhörande hästar.

Den erfarenhet, som numera vunnits rörande ifrågavarande försäkringsverksamhet, har emellertid, såsom av den i statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen framgår, visat, att i förevarande avseende gällande bestämmelser lagt hinder i vägen för att försäkringen skulle vinna önskvärd avslutning. Visserligen hava de på området arbetande försäkringsbolagen åsatt hästvärdet en mycket låg försäkringspremie, men det oaktat hava djurägarna reagerat mot erläggandet av denna premie, vilken för dem framstått såsom en onödig pålaga.

Djurägarna hava i stor utsträckning sina hästar försäkrade i annan ordning, berättigande till ersättning jämväl vid utbrott av sjukdomen rots, varför medtagandet i smittförsäkringen av hästar oftast innebär en dubbelförsäkring. I sådant hänseende må anföras, att antalet hästar, försäkrade i annan ordning än i här ifrågavarande försäkringsform, år 1929 uppgick till 435,784. Hela antalet hästar i vårt land utgjorde enligt den år 1927 verkställda jordbruksräkningen 620,256. Av landets hela hästbestånd torde sålunda drygt 70 procent vara försäkrat i annan ordning. Enligt departementschefens mening torde det under sådana förhållanden icke vara för djärvt att utgå ifrån, att flertalet av de djurägare, som genom tecknandet av smittförsäkring visat sig förstå vikten av att på detta område skaffa sig försäkringsskydd, även träffat avtal om fullständig försäkring av sina hästar, varför påståendet om dubbelförsäkring av hästar säkerligen vore fullt berättigat.

I detta sammanhang har även framhållits, att häst, som förklarats behäftad med rots, alltid skall dödas, varefter djurägaren av allmänna medel erhåller ersättning med djurets fulla värde, därest det vid en obduktion, som därefter skall verkställas, konstateras, att djuret icke lidit av rots, och i annat fall med halva värdet. Behovet för djurägarna av försäkringsskydd mot sjukdomen rots, framhåller departementschefen, torde sålunda — även bortsett från den olika risk för svårare epizootier, som måste anses föreligga i fråga om de olika i smittförsäkringen ingående husdjurssjukdomarna — vara avsevärt mindre än beträffande exempelvis mul- och klövsjuka, där man städse måste räkna med, att nedslaktningssmetoden för sjukdomens bekämpande kunde komma att ersättas med ett isoleringsförfarande med ty åtföljande större förluster av olika slag för djurägarna.

*Ersättning
för förlust på
grund av
minskad
mjölkproduk-
tion.*

I 2 § mom. 1 andra stycket i kungörelsen den 26 juli 1926 med allmänna grunder för den statsunderstödda smittförsäkringen föreskrives, att försäkringen skall avse att täcka förlust, som tillskyndats försäkringstagaren därigenom att till följd av smittsam husdjurssjukdom utförelse eller leverans av mjölk blivit av myndighet förbjuden eller på annat sätt för-

hindrad, och omfatta den försäkrade djurbesättningens totala årliga mjölkproduktion.

Beträffande denna fråga anförde på sin tid *husdjursförsäkringssakkunniga* följande:

»Det har även ifrågasatts, att ersättning skulle utgå jämväl för förlust, som kan uppstå genom av sjukdomen förorsakad minskning i mjölkproduktionen. Beträffande sistnämnda förlust må dock framhållas, att den ej har något som helst sammanhang med statens åtgärder till hindrande av smittans spridning utan helt är att hänföra till den yrkesrisk, som varje djurägare löper därigenom att hans djur kunna drabbas av sjukdomar, som nedsätta deras produktionsmöjligheter. Härtill kommer, att den minskning i mjölkproduktionen, sjukdomen medför, åtminstone i viss mån motväges av minskad foderförbrukning under sjukdomstiden.»

De sakkunniga ansågo därför, att ersättning för dylik förlust icke borde utgå.

Samma ståndpunkt intogs jämväl i Kungl. Maj:ts proposition nr 204 i ämnet till *1926 års riksdag*, vari föredragande departementschefen i denna fråga anförde, att det med hänsyn till den minskade utfodring, djuren krävde under sjukdomstiden, knappast torde låta sig göra att tillfredsställande konstatera storleken av den förlust av här avsedd art, som försäkringstagaren verkligen lidit. Ett medtagande av ersättning för minskning i mjölkavkastning skulle på grund härav mången gång kunna leda till, att ersättningen kunde komma att överstiga den faktiska nettoförlusten, ett förhållande som möjligen skulle i viss mån kunna minska intresset för djurägarna av att skydda sina djurbesättningar för smitta. För att hålla detta intresse vid makt torde det vara nödvändigt att låta försäkringstagarna stå en viss självrisk.

Denna ståndpunkt blev jämväl av riksdagen godkänd.

Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag innebär, att försäkringen skulle komma att omfatta jämväl ersättning för av mul- och klövsjuka vållad nedgång i den försäkrade besättningens mjölkproduktion. Härom har *departementschefen* anfört bland annat följande.

»Några bärande principiella skäl mot att låta försäkringen omfatta jämväl ersättning på grund av minskad mjölkproduktion torde ej heller kunna anföras. Det må erinras om att försäkringen redan nu avser att täcka förlust av djur till följd av de sjukdomar, som den omfattar. Och det torde ej kunna göras gällande, att dylik förlust är av annan natur än förlust i form av minskad mjölkproduktion. Någon ny princip skulle sålunda ej införas i verksamheten genom ett tillmötesgående av det främförda önskemålet.

De skäl, som föranlett, att mjölkproduktionsförlust icke medtagits bland de ersättningar, som i förekommande fall skola utgivas, hava även varit av rent praktisk natur. I första hand föreligger svårigheten att fastställa storleken av den förlust, varom här är fråga, vilket skulle kunna leda till, att ersättningen kunde komma att överstiga den faktiska

nettoförlusten, ett förhållande som ansetts möjligen i viss mån kunna minska djurägarnas intresse av att skydda sina besättningar för smitta. Givetvis måste största avseende fästas vid nu berörda omständighet, men om ersättningsbestämmelserna fastställas på sätt jag längre fram ämnar föreslå och man därjämte tager hänsyn till att bolagens försäkringsvillkor innehålla bestämmelser av innebörd, att ansvarigheten på grund av försäkringsavtalet upphör, därest försäkringstagare uraktlåter att ställa sig till noggrann efterrättelse gällande föreskrifter och meddelade anvisningar till förhindrande av smittans spridning, torde de gjorda invändningarna mot ett medtagande av ersättning för mjölkproduktionsminskning kunna anses såsom i väsentlig mån avlägsnade.»

I fråga om *sättet för beräkning av ersättning för mjölkförlust* stadgas i 2 § mom. 3 i kungörelsen den 26 juli 1926, att ersättning för mjölkförlust skall utgå för tid, varunder mjölken ej fått fritt disponeras, med skillnaden mellan värdet, beräknat efter i orten gängse pris, av den producerade mjölken och det värde, som kunnat eller skäligen bort kunna ur den utvinnas. Vid fastställandet av ersättningsbeloppet skall värdet för dag av den producerade mjölken anses utgöra högst $\frac{1}{365}$ av det belopp, för vilket den årliga mjölkavkastningen är försäkrad.

Samtliga de bolag, som före tillkomsten av den statsunderstödda försäkringsformen bedrevo smittförsäkringsverksamhet i Skåne, hava med ledning av de erfarenheter, som vunnits i ersättningsfrågan vid tillämpning av isoleringsmetoden för bekämpande av mul- och klövsjuka, beträffande ersättning för mjölkförlust infört den beräkningsnormen, att dylik ersättning skulle utgå med 60 procent av värdet av den normala mjölkproduktionen. Då försäkringstagaren, enligt vad erfarenheten visat, bör kunna tillgodogöra sig 40 procent av värdet av den producerade mjölken, innebar denna grund för ersättningsberäkningen, att försäkringstagaren erhöll full ersättning för den förlust, som förorsakades av vidtagna spärrningsåtgärder, och dessutom ersättning med 60 procent av bruttoförlusten på grund av nedgång i mjölkproduktionen.

Departementschefen har nu förordat att, därest vid skadefall den producerade mjölmängden vore större än den medelavkastning, som beräknats vid försäkringsvärdets fastställande, ersättning skulle beräknas utan någon hänsyn tagen till den del av produktionsvärdet, som låge över försäkringsvärdet.

Med nu gällande bestämmelser kunna försäkringstagarna icke bereda sig fullt effektivt försäkringsskydd mot mjölkförlust utan att försäkra mjölkproduktionen till högre belopp för år räknat än det verkliga produktionsvärdet. Frågan om ersättning för mjölkförlust blir i större utsträckning aktuell först vid en mul- och klövsjukeepizooti av så stor omfattning, att statsmakterna finna sig föranlättna att vid dess bekämpande övergiva nedslaktningsmetoden för att övergå till isoleringsmetoden. Om nu försäkringsvärdet överensstämmer med det årliga produktionsvärdet, måste,

framhåller departementschefen, givetvis vid en dylik epizooti fall i rätt stor utsträckning inträffa, där produktionsvärdet för tillfället per dag räknat överstiger $\frac{1}{365}$ av den mjölkproduktionen åsatta försäkringssumman eller det värde, efter vilket ersättning skall beräknas. För att råda bot för denna olägenhet skulle en sådan anordning behöva träffas, att mjölkproduktionen kunde åsättas olika försäkringsvärde för dag räknat under olika delar av året. För att möjliggöra för försäkringsgivarna att införa en dylik anordning har departementschefen funnit sig böra föreslå, att bestämmelsen att vid fastställandet av ersättningsbeloppet värdet för dag av den producerade mjölken skall anses utgöra högst $\frac{1}{365}$ av det belopp, för vilket den årliga mjölkproduktionen är försäkrad, ändras därhän, att produktionsvärdet för den tid, för vilken ersättning skall utgå, skall anses utgöra högst det belopp, för vilket mjölkavkastningen är försäkrad för nämnda tid.

Att ersättning för förlust genom mjölkproduktionsminskning, förorsakad av mul- och klövsjuka, icke från början kom att ingå i den statsunderstödda smittförsäkringen, var förnämligast beroende av svårigheterna att beräkna, huru stor del av produktionsminskningens värde som uppvägdes av minskad foderförbrukning, eller med andra ord att fastställa den verkliga nettoförlust, som försäkringstagaren lidit genom nedgången i den sjuka djurbesättningens mjölkavkastning. Efter redogörelse för vissa verkställda undersökningar har departementschefen anfört, att all sannolikhet syntes tala för, att en försäkringstagare icke skulle kunna beredas någon oskäligen fördel, om han tillerkändes ersättning för mjölkförlust genom produktionsminskning, förorsakad av mul- och klövsjuka, med ett belopp motsvarande något mer än hälften av produktionsminskningens värde. Departementschefen har därvid framhållit, att en försäkringstagare, vars besättning angreps av mul- och klövsjuka, alltid komme att lida en rätt avsevärd förlust därigenom att djurens kondition och därigenom även deras mjölkkningsförmåga i regel vore väsentligt nedsatt under lång tid efter det att de genomgått sjukdomen, en förlust för vilken försäkringen icke lämnade något skydd. Man torde därför enligt departementschefens mening knappast behöva befara, att införandet i försäkringen av en så pass begränsad ersättningsplikt i här ifrågavarande avseende, som nu föreslås, skulle kunna inverka därhän, att försäkringstagarnas intresse av att såvitt möjligt skydda de försäkrade djurbesättningarna för mul- och klövsjukessmitta skulle minskas.

Vad beträffar storleken av ersättning för förlust genom mjölkproduktionsminskning har departementschefen ansett lämpligt, att ersättningsbeloppet fixerades till 60 procent av produktionsminskningens värde, då en försäkringstagare normalt kunde tillgodogöra sig 40 procent av värdet av den under avspärrningstiden producerade mjölken, varför ersättning för förlust, som uppkomme genom de statliga spärrningsåtgärderna, i allmänhet utginge med 60 procent av nämnda värde. Införandet av en bestämmelse, att ersättning för förlust genom mjölkproduktionsminskning

skall utgå med 60 procent av produktionsminskningens värde, skulle sålunda, framhåller departementschefen, även medföra den fördelen, att det bleve möjligt för försäkringsgivarna att tillämpa enhetliga grunder vid fastställandet av ersättningsbeloppet i dess helhet.

*Ersättning
för förlust på
grund av
betesförbud.*

Frågan om medtagande i den statsunderstödda försäkringsformen av försäkring mot förlust av här ifrågavarande art var icke föremål för övertvägande i samband med införandet av nämnda försäkringsform. Anledningen härtill torde främst hava varit den, att förbud mot användning av betesmark dittills icke tillgripits för bekämpande av mul- och klövsjuka, den farsot mot vilken det i första rummet gällde att bereda försäkringsskydd. Att så ej skett torde i sin tur hava varit beroende därpå, att mul- och klövsjukan tidigare icke uppträtt i nämnvärd utsträckning utanför Malmöhus län, där som bekant gemensamhetsbete praktiskt taget icke förekommer.

Erfarenheterna av år 1926 från Skaraborgs län giva emellertid vid handen, att man vid utbrott av sjukdomen inom län, där gemensamhetsbete mera allmänt användes, måste räkna med att betesförbud kommer att ingå såsom ett led i bekämpandet av sjukdomen i sådan utsträckning, att djurägarna därigenom komma att vållas avsevärda förluster. Departementschefen har ansett att, då dylika förluster ovedersägligen till sin natur vore sådana, att de skäl, som ansetts böra föranleda ett statsunderstödjande av försäkringsverksamheten, å dem ägde tillämpning, det syntes vara skäligt och principiellt riktigt, att i grunderna för nämnda verksamhet inrycktes bestämmelser därom, att försäkringen skulle avse att täcka jämväl förlust, som uppkomme därigenom, att för bekämpande av smittsam husdjursjukdom förbud utfärdades mot användande av betesmark.

I syfte att förebygga att försäkringen belastas med ett stort antal smärre ersättningskrav utan nämnvärd praktisk betydelse för vederbörande djurägare, har det ansetts lämpligt föreskriva, att ersättning för förlust genom avlysning av betesmark icke utgår, därest avlysningen föranletts av nedgrävning av kadaver.

*Avsättningen
till reserv-
fond.*

I fråga om föreskrifterna rörande skyldighet för försäkringsgivarna att verkställa avsättningar till en särskilt för den statsunderstödda smittförsäkringsverksamheten avsedd reservfond är i 3 § av ovanberörda kungörelse stadgat följande.

Bolag, som meddelar sådan försäkring, varom här är fråga, är skyldigt att verkställa avsättning till en särskilt för denna försäkringsverksamhet avsedd reservfond. Storleken av de fondavsättningar, som sålunda skola verkställas, beräknas särskilt för varje län, som omfattas av verksamheten. Därest nettopremien, d. v. s. den utdebitering per 100 kronors försäkringssumma, som erfordras för täckande av skaderegleringskostnaderna, för visst år och län icke uppgår till 30 öre, skall avsättning till reservfonden ske med belopp, som minst motsvarar en utdebitering, av-

rundad till närmast högre heltal öre, för 100 kronors försäkringssumma av 50 procent av det för bolaget beräknade genomsnittliga beloppet av de årliga nettopremierna för länet för de senaste femton åren (säkerhetstillägg). Avsättningen behöver dock ej motsvara högre utdebitering än skillnaden mellan 30 öre och nettopremien för året.

Efter att hava redogjort för vissa verkställda beräkningar rörande storleken av den reservfondavsättning för den statsunderstödda smittförsäkring, som skäligen bör krävas (statsrådsprotokollet sid. 38—41), har *departementschefen* anfört följande:

»Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att storleken av den reservfondavsättning, som skall verkställas vid utgången av visst räkenskapsår, beräknas med ledning av vissa nettopremievärden för de senaste 15 åren, vilka värden hämtats ur vederbörande bolags erfarenhet eller, beträffande den före verksamhetens början liggande tiden samt år, varunder mul- och klövsjuka huvudsakligen bekämpas enligt nedslaktningsmetoden, efter skälighetsprövning fastställts av försäkringsinspektionen.

För vart och ett av åren 1913—1924 har inspektionen fastställt nettopremien för Malmöhus län — det län, som i här förevarande sammanhang tilldrager sig största intresset — till 15 öre. Till grund för detta värde hava lagts de beräkningar avseende nämnda år, som husdjursförsäkrings-sakkunniga utförde med tillämpande av den danska statistiken rörande mul- och klövsjukans förekomst under samma år på Själland. Enligt dessa beräkningar skulle nettopremien i genomsnitt för ifrågavarande år hava uppgått till 12,5 öre. Att det av försäkringsinspektionen fastställda värdet satts något högre eller till 15 öre har givetvis föranletts av det uttalande, som i den för 1926 års riksdag framlagda propositionen i ämnet gjordes av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet och som av riksdagen lämnades utan erinran, att under den första tiden efter verksamhetens början något större fondavsättningar, än de sakkunniga tänkt sig, torde vara motiverade med hänsyn till önskvärheten av att fonder, så snart ske kunde, bildades av sådan storlek, att de kunde i nödig utsträckning tjäna det avsedda syftet att verka utjämnande på såväl försäkringstagar-nas som statens kostnader för ifrågavarande ändamål.

För åren 1925 och 1926, då mul- och klövsjukan inom Malmöhus län bekämpades enligt isoleringsmetoden, har nettopremien för nämnda län med ledning av den direkta erfarenheten rörande sjukdomens förekomst inom länet satts till 130 respektive 110 öre per 100 kronors försäkringssumma. Nettopremien för år 1927 för samma län hava bolagen fått beräkna med ledning av egen erfarenhet, enär isoleringsmetoden då fortfarande tillämpades. För vart och ett av åren 1928—1931 har slutligen försäkringsinspektionen fastställt nettopremierna för ifrågavarande län till samma belopp som för åren 1913—1924 eller till 15 öre per 100 kronors försäkringssumma.

I denna fråga vill jag då först göra det uttalandet, att å ena sidan en stark reservfondbildning inom verksamheten i fråga givetvis är av stor

fördel, kanske främst för det allmänna. Men å andra sidan bör vid avvägandet av kravet på reservfondavsättningar skälig hänsyn tagas till den omständigheten, att ju större detta krav ställes, desto högre måste premiesättningen bliva samtidigt som värdet av statens stöd i motsvarande mån förringas, vilket kan i väsentlig mån komma att motverka en ur alla synpunkter önskvärd anslutning till försäkringen. Särskilt i nuvarande för jordbruksnäringen i ekonomiskt avseende synnerligen bekymmersamma läge synes skäl ej föreligga att längre bibehålla det tillägg till de av hushållsförsäkrings-sakkunniga för tidigare år konstruerade nettopremievärdena, som föranletts av det förut återgivna uttalandet av föredragande departementschefen i Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1926 års riksdag.

Att beträffande Malmöhus län kravet på avsättning till reservfond ställts jämförelsevis högt beror emellertid endast i ringa mån på nämnda tillägg. Av vida större betydelse är den omständigheten, att nettopremierna hava beräknats under den förutsättningen, att försäkringen skall ersätta bland annat $\frac{3}{4}$ av förekommande desinfektionskostnader. I verkligheten har emellertid försäkringen hittills icke belastats med dylika kostnader, enär staten helt bestritt desamma, såväl då mul- och klövsjukan bekämpats enligt nedslaktningsmetoden som då isoleringsmetoden kommit till användning. Man torde ej heller numera kunna ifrågasätta någon ändring härutinnan, förrän möjligen i samband med genomförandet av ny epizootilagstiftning. Vid sådant förhållande synes skäl ej föreligga att i fortsättningen av försäkringsverksamheten kräva, att reservfondavsättningen jämväl skall innebära en avsättning, som är att hänföra till nu ifrågavarande kostnader.

Om förut föreslagna ändringar i grunderna för den statsunderstödda försäkringsverksamheten av riksdagen godkännas och sålunda komma till genomförande utan att samtidigt de i 3 § i kungörelsen den 26 juli 1926 meddelade reglerna rörande avsättning till reservfond ändras, skulle givetvis erfordras ett nytt fastställande från försäkringsinspektionens sida av de nettopremier, som i fortsättningen skulle ligga till grund för beräkandet av reservfondavsättningens storlek. Den lättnad beträffande dylik avsättning, som jag ansett böra beredas ifrågavarande försäkringsverksamhet, skulle i så fall kunna ernås därigenom, att inspektionen vid detta fastställande toge hänsyn till vad jag förut anfört.

Emellertid har försäkringsinspektionen framfört tungt vägande skäl för en sådan ändring av 3 §, att de däri meddelade, mycket komplicerade reglerna för beräkandet av reservfondavsättningens storlek ersättas med enklare bestämmelser. Jag ansluter mig härutinnan till det av inspektionen framlagda förslaget att direkt i författningen fastställa säkerhetstillägget för varje län.

För bedömandet av frågan, hur högt kravet på reservfondavsättning skäligen bör för framtiden ställas, hava verkställts vissa överslagsberäkningar. Dessa hava givit vid handen, att med bibehållande av 3 § oför-

ändrad men med iakttagande av de ändringar, som jag tidigare föreslagit beträffande försäkringens omfattning m. m. samt ifråga om kravet på reservfondavsättning, den för år 1931 för Malmöhus län erforderliga avsättningen skulle hava motsvarat en utdebitering per 100 kronors försäkringssumma av mellan 10 och 11 öre. Detta värde, avrundat nedåt till 10 öre, har jag ansett skäligen kunna för framtiden fastställas såsom säkerhetstillägg för Malmöhus län.

I övrigt har jag funnit mig böra förorda, att säkerhetstillägget fastställas till 4 öre för Kristianstads län samt till 2 öre för övriga län.»

Kungl. Maj:t har vidare föreslagit vissa smärre ändringar i nu gällande bestämmelser. Innebörden härav framgår av den här nedan lämnade sammanfattningen av innehållet i Kungl. Maj:ts förslag. Övriga frågor.

Beträffande innebörden i de av Kungl. Maj:t föreslagna ändringarna av vissa paragrafer i kungörelsen den 26 juli 1926 angående den statsunderstödda smittförsäkringsverksamheten har departementschefen anfört följande. Sammanfattning av Kungl. Maj:ts förslag.

2 §.

1. I mom. 1 *första stycket* hava i anslutning till vad som anförts rörande hästförsäkringen uteslutits orden »rots eller springorm» samt »hästar».

Andra stycket har dels omformulerats, så att det utan tvekan skall framgå, att ersättning för mjölkförlust på grund av spärrningsåtgärder skall utgå endast då dylika åtgärder vidtagas för bekämpande av smittsam sjukdom bland husdjuren, dels ock utökats med en bestämmelse därom, att försäkringen även skall avse att täcka förlust genom av mul- och klövsjuka förorsakad nedgång i mjölkproduktionen.

Såsom *fjärde stycke* har intagits en ny bestämmelse, innebärande att försäkringen jämväl skall avse att täcka betesförlust.

3. Till *tredje stycket* i mom. 3 har i enlighet med vad i det föregående föreslagits beträffande ersättning för mjölkförlust fogats ett stadgande, att av mul- och klövsjuka förorsakad förlust genom mjölkproduktionsminskning skall ersättas med 60 procent. Då enligt vad erfarenheten givit vid handen en försäkringstagare i regel bör kunna ur den under avspärrningstiden producerade mjölken utvinna 40 procent av dess normala värde, möjliggör denna bestämmelse för försäkringsgivarna att för dylikt fall enhetligt reglera all ersättning för mjölkförlust med 60 procent av värdet av en mjölkproduktion per ko och dag under avspärrningstiden lika med produktionen per ko och dag i genomsnitt under de fem dagar, som närmast föregått nämnda tid, i den mån detta värde ej överstiger försäkringsvärdet för den tid på året, då försäkringsfall inträffat.

Vid sådant förhållande kunde ifrågasättas att i de allmänna grunderna direkt införa en dylik regel för fastställandet av ifrågavarande ersättningsbelopp. Jag har emellertid ansett mest ändamålsenligt att beträffande den under avspärrningstiden producerade mjölmängden bibehålla bestämmelsen, att det normala värdet av densamma skall minskas med det värde, som kunnat eller skäligen bort kunna ur den utvinnas. Särskilt vid en mera omfattande mul- och klövsjukeepizooti torde det nämligen icke vara uteslutet, att försäkringsgivarna genom vidtagandet av särskilda åtgärder, exempelvis genom att tillhandahålla försäkringstagnarna utrustning för smör- och ostberedning, skulle kunna åstadkomma, att värdet av den producerade mjölken kunde tillvartagas till större del än 40 procent. Den nuvarande regeln möjliggör även ett mera individuellt avvägande av ersättningsbeloppet.

Sista stycket i mom 3 har, på sätt tidigare angivits, omformulerats i syfte dels att undanröja den olägenhet, som nu föreligger, att ersättningsbeloppet kan bli mindre vid högre än vid lägre mjölkproduktion, dels ock att möjliggöra ett sådant fastställande av försäkringsvärdet å mjölkproduktionen, att detta värde under olika delar av året mera ansluter sig till det verkliga produktionsvärdet.

5 a. Efter nuvarande mom. 5 har införts ett nytt moment, vari stadgas, att vid ersättning för betesförlust dylik förlust skall uppskattas till sitt fulla värde. Samma regel beträffande ersättning för betesförlust är föreslagen i de föreliggande förslagen till ny epizootilagstiftning.

3 §.

De i 3 § andra stycket meddelade reglerna för beräkandet av reservfondavsättningens storlek hava ersatts med helt nya bestämmelser. Jag hänvisar härutinnan till vad jag tidigare anfört i denna fråga.

I enlighet med förslag av Försäkringsbolaget för smittsamma husdjursjukdomar har vidare i samma stycke inskjutits bestämmelse därom, att Stockholms stad och Stockholms län med avseende på här ifrågavarande försäkringsverksamhet tillsammans skola räknas såsom en enhet.

8 §.

I sista delen av mom. 2 hava orden »genom rekommenderat brev» uteslutits.

Övergångsbestämmelser.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft först i och med nästkommande försäkringsår. På grund av att nu gällande försäkringsavtal i stor utsträckning omfatta jämväl kommande år, torde man emellertid ej kunna meddela någon generell föreskrift, att de gamla villkoren skola upphöra att gälla med utgången av innevarande försäkringsår. I sär-

skilda övergångsbestämmelser har därför föreslagits, att de nya grunderna skola äga tillämpning å försäkringar, rörande vilka avtal träffas efter utgången av nu löpande försäkringsår, men att det beträffande äldre försäkringar må ankomma på vederbörande bolag att med försäkringstagare träffa överenskommelse, huruvida han för återstoden av avtalsperioden önskar övergå till de nya grunderna eller kvarstå på de gamla.

Då det på grund av nyss berörda förhållande även efter utgången av nu löpande försäkringsår alltså kan förekomma, att försäkringen omfattar jämväl hästar, har vidare föreslagits, att man vid beräkningen av storleken av de reservfondavsättningar, som hädanefter skola äga rum, skall bortse från det på hästar belöpande försäkringsvärdet.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag att sjukdomen rots skulle uteslutas från försäkringen, vilken såsom en följd härav ej skulle omfatta hästar, inhämtas av statsrådsprotokollet, att i vårt land något större utbrott av sjukdomen icke ägt rum sedan år 1882 och att därefter enstaka mer eller mindre tvivelaktiga fall rapporterats till år 1896. I sitt den 15 december 1925 avgivna betänkande anförde husdjursförsäkringssakkunniga, att nu ifrågavarande sjukdom visserligen ej på länge förekommit i vårt land, men att med den livliga samfärdsel, som rådde olika länder emellan, fara dock alltjämt torde föreligga, att denna sjukdom åter kunde på ett eller annat sätt hit införas. Då faran för att rots åter skulle vinna insteg i vårt land, av erfarenheten att döma, torde vara ringa, synes det utskottet vara en fråga av mindre betydelse, huruvida den genom statens medverkan ordnade husdjursförsäkringen innefattar denna sjukdom. Under sådana omständigheter kan det ifrågasättas, om tillräcklig anledning förefinnes att i detta avseende göra en ändring i gällande författning. På grund av den obenägenhet, lantbrukarna visat gentemot att inbegripa hästar i denna försäkringsform, vill utskottet dock icke motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag.

Av större betydelse är Kungl. Maj:ts förslag, att ersättning skall kunna utgå jämväl för förlust i det fall, att djurbesättnings mjölkproduktion nedgår på grund av att besättningen angripits av mul- och klövsjuka. Frågan om ersättning av sådan förlust var föremål för prövning vid införandet av husdjursförsäkring med statsbidrag, varvid dock husdjursförsäkringssakkunniga framhöllo, att dylik förlust ej hade något sammanhang med statens åtgärder till hindrande av smittas spridning utan helt vore att hänföra till den yrkesrisk, som varje djurägare löpte därigenom att hans djur kunde drabbas av sjukdomar, som nedsatte deras produktionsmöjligheter. Vidare ansågs det knappast låta sig göra att tillfredsställande konstatera storleken av den förlust av här avsedd art, som försäkringstagaren verkligen lidit. Emellertid har riksdagen lämnat utan erinran ett av vederbörande depar-

Utskottet.

tementschef i nionde huvudtiteln punkt 54 av statsverkspropositionen till nu pågående riksdag gjort uttalande rörande befogenhet för Kungl. Maj:t att lämna djurägare ersättning för förlust i anledning av utav mul- och klövsjuka förorsakad nedgång i mjölkproduktionen, i den mån sådan förlust ej täckes genom den statsunderstödda försäkringen. Under sådana omständigheter synes skäl föreligga för att låta den genom statens medverkan ordnade försäkringen omfatta ersättning för förluster av här ifrågavarande slag. Förutsättningen härför är givetvis, att det är möjligt konstatera storleken av dylik förlust, men, såvitt utskottet kan finna, synes Kungl. Maj:ts förslag i sådant avseende innebära en godtagbar lösning.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag, att försäkringen skall avse att täcka förlust, som uppkommer därigenom, att för bekämpande av smittsam husdjurssjukdom förbud utfärdas mot användande av betesmark, får utskottet framhålla, att då här avses förluster förorsakade av statsingripande eller med andra ord sådana förluster, mot vilka man genom den med statens medverkan införda husdjursförsäkringen velat skydda jordbrukarna, goda skäl tala för att betesförbud inbegripes i sådan försäkring. Erfarenheterna av år 1926 från Skaraborgs län giva ock vid handen att behov härav föreligger.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande reservfondavsättning innebär, att storleken av sådan avsättning vid utgången av visst räkenskapsår ej såsom hittills skulle beräknas med ledning av vissa nettopremievärden för de senaste 15 åren eller i särskilda fall efter skälighetsprövning fastställas av försäkringsinspektionen utan direkt i författningen fastställas för varje län. Genom de av Kungl. Maj:t i enlighet härmed föreslagna beloppen skulle vidare reservfondavsättningen bliva mindre än hittills. Det synes utskottet att departementschefen anfört goda skäl för en sådan åtgärd. På grund härav och då det föreslagna sättet för bestämmandet av den årliga avsättningen innebär en avsevärd förenkling, tillstyrker utskottet jämväl i denna del Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelser föranleda ingen utskottets erinran. Utskottet förutsätter emellertid, att nu förordade ändrade föreskrifter om avsättning till reservfond må tillämpas vid uppgörande av bokslut, som närmast sammanfaller med utgången av kalenderåret 1932.

Under återopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 26 april 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

*Bilaga.***Förslag**

till ändrad lydelse av 2, 3 och 8 §§ i kungörelsen den 26 juli 1926 (nr 389) om allmänna grunder angående försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar.

2 §.

1. Försäkring, varom här är fråga, skall avse att täcka förlust av djur till följd av följande sjukdomar, nämligen smittsam mul- och klövsjuka, boskapspest, elakartad lungsjuka, mjältbrand samt svinpest ävensom följsjukdom av mul- och klövsjuka, och omfatta försäkringstagarens till en och samma djurbesättning hörande nötkreatur och svin från och med en ålder av två månader.

Försäkringen skall jämväl avse att täcka förlust, som tillskyndats försäkringstagaren därigenom, att för bekämpande av smittsam husdjursjukdom utförelse eller leverans av mjölk blivit av myndighet förbjuden eller på annat sätt förhindrad, ävensom därigenom, att mul- och klövsjuka förorsakat nedgång i den försäkrade djurbesättningens mjölkproduktion, och omfatta samma besättnings totala årliga mjölkproduktion.

Försäkringen skall — — — angivna sjukdomar.

Försäkringen skall slutligen avse att täcka förlust, som tillskyndats försäkringstagaren därigenom, att betesmark för bekämpande av de i första stycket här ovan angivna sjukdomar blivit av myndighet avlyst utom för det fall, att avlysningen föranletts av nedgrävning av kadaver.

2. Ersättning skall — — — nytta användas.

3. Ersättning skall — — — paragraf sägs.

Ersättning för — — — producerade mjölken.

Ersättning utgår dels med skillnaden mellan värdet, beräknat efter i orten gängse pris, av den producerade mjölken och det värde, som kunnat eller skäligen bort kunna ur den utvinnas, dels ock med ett belopp, motsvarande 60 procent av värdet av den myckenhet mjölk, varmed produktionen nedgått på grund av mul- och klövsjuka, beräknat efter i orten gängse pris.

Skulle svårighet — — — anses skälig.

Vid fastställandet av ersättningsbeloppet må ej hänsyn tagas till mjölkproduktion i den mån dennas värde överstiger försäkringsvärdet för tid, för vilken ersättning skall utgå.

4. Lämnas i — — — utgående ersättningen.

5. Ersättning skall — — — av kostnadsbeloppet.

5 a. Ersättning skall utgå för sådan betesförlust, som i 1 mom. fjärde stycket här ovan sägs.

Vid fastställandet av dylik ersättning skall förlusten uppskattas till sitt fulla värde.

6. Kungl. Maj:t äger — — — Kungl. Maj:t bestämmas.

3 §.

Bolag, som — — — avsedd reservfond.

Sådan avsättning skall för varje räkenskapsår beräknas särskilt för varje län, varvid Stockholms stad och Stockholms län tillsammans skola utgöra en enhet, å summan av försäkringsbeloppen av de vid årets utgång för länet gällande försäkringar av ifrågavarande art, för vilka bolaget är ansvarigt, och ske med belopp, som minst motsvarar en utdebitering för 100 kronors försäkringssumma av för Malmöhus län 10 öre, för Kristianstads län 4 öre och för övriga län 2 öre (säkerhetstillägg), dock högst skillnaden mellan 30 öre och nettopremien för länet. Uppgår nettopremien för visst år och län till 30 öre eller högre belopp, skall ingen avsättning beräknas för sådant län.

Ränta å — — — till reservfonden.

Reservfonden skall — — — särskilt för sig.

Sedan reservfonden — — — icke erfordras.

8 §.

1. Bolag vare — — — längre tid.

2. Bolag vare — — — bestämmelser därom,

att försäkring — — — 4 år,

att försäkringsår — — — med räkenskapsår,

att för försäkring — — — föreskriven karenstid,

att premien — — — försäkringsårets början, samt

att, därest premien ej erlägges på av bolaget föreskriven tid och en vecka förflutit efter det bolaget givit försäkringstagaren meddelande med erinran om premiens förfallodag, bolaget ej längre ikläder sig ansvarighet för försäkringen.

Denna kungörelse skall äga tillämpning å försäkringar, rörande vilka avtal träffats efter utgången av det försäkringsår, som löper vid tiden för denna kungörelses utfärdande. Beträffande äldre försäkringar må det ankomma på vederbörande bolag att med försäkringstagare träffa överenskommelse, huruvida å hans försäkring skola för återstoden av den tidsperiod, som försäkringsavtalet omfattar, tillämpas de nya bestämmelserna eller de regler, vilka gällde vid tidpunkten för försäkringsavtalets ingående.

Vid beräkandet av i 3 § föreskriven avsättning till reservfond skall från och med den avsättning, som skall äga rum vid utgången av det vid kungörelsens utfärdande löpande försäkringsåret, värdet av försäkrade hästar icke medräknas i summan av försäkringsbeloppen av de vid försäkringsårets utgång gällande försäkringar, för vilka bolaget är ansvarigt.